

Sant Coloma de Queralt i els cadàvers de la crisi immobiliària

Apunts d'una visita d'estudi (març 2014)

Ignasi Aldomà

Situada al punt de confluència entre la conca del Segre (el riu Corb), la del Llobregat (la riera de Clariana) i la del Gaià, la població de Santa Coloma de Queralt apareix com un centre estratègic en el mapa, un punt central entre Barcelona, Tarragona i Lleida i això és el que li degué donar el seu valor històric. Amb tot, la connexió potent de les darreres centúries, el Camí Real de Barcelona a Madrid per Lleida s'escorà cap al nord, cap a la Panadella, i Santa Coloma visqué durant decennis endormiscada i envolcallada en un entorn, la Baixa Segarra cerealícola, que no deixava de donar-li satisfaccions.

A principi del segle XX hi hagué un desplegament entusiàstic que demanava el tren de Mollerussa a Igualada per Santa Coloma; però el projecte no s'acabà de realitzar. Curiosament, a principi del segle XXI ressuscità la mateixa proposta, a través del projecte d'Eix Ferroviari Transversal impulsat per la Generalitat de Catalunya. Tant en un com en l'altre cas, les crisis econòmiques semblen haver enterrat definitivament la il·lusió de trobar-se de pas en algun camí.

En el seu isolament, Santa Coloma de Queralt mantingué el pavelló de vila menestral gràcies a la presència secular de molins de farina, dels quals en queda una petita activitat farinera. A principis del segle XIX s'afegí a la industrialització tèxtil, gràcies segurament a la proximitat d'Igualada, i els teixits i la confecció donarien gruix industrial a la vila durant bona part del segle XX. Aquestes activitats arribarien, però, força disminuïdes als anys 1970 i en els anys posteriors s'ha produït la disminució progressiva del gènere de punt i la confecció que quedaven.

Santa Coloma despertà de la seva letargia i visqué un somni extraordinari en els primers anys del segle XXI en el moment daurat de la bombolla immobiliària. Les empreses de materials de formigó que havien començat a agafar el relleu del tèxtil en els anys 1970 s'expandiren frenèticament. Treballadors per centenars acudien diàriament a treballar a Santa Coloma des d'Igualada, Montblanc o Cervera. I des de tota la geografia mundial arribaren immigrants per instal·lar-s'hi. La població resident a Santa Coloma de Queralt passà dels 2.579 habitants del 1999 als 3.167 del 2009.

A la fi, com tothom sap, la bombolla immobiliària era un miratge, sinó una estafa. Dels 972 treballadors assalariats als sectors de la indústria i la construcció de setembre de 2007 en quedaven 141 el mateix mes del 2013. El nombre d'aturats ha passat de

De les empreses relacionades amb el món de la construcció, Hormipresa, Trumes, Plasfi i altres, en queden només els cadàvers. De les fàbriques que envoltaven la població en

queden només les grans carcasses buides; metres i metres quadrats de magatzems i paviments. Com a molt s'ha arribat a salvar alguna marca i dos o tres operaris que mantenen les instal·lacions i serveixen estocs a algun client que es perd.

El paisatge després de la batalla és desolador i les cues de l'atur no tenen perspectives de remetre. Ja no venen d'Igualada i altres pobles a treballar, sinó que els de Santa Coloma s'han de buscar treball fora, que no és gens fàcil en els temps que corren. Alguns immigrants, bàsicament els argentins, han fet les maletes. Molts altres, especialment els marroquins, no es mouen perquè tampoc tenen un lloc millor on anar i esperen. Els joves atrets pels bons sous de les indústries de la construcció havien oblidat els estudis i ara es troben que no tenen ni el diploma de l'ensenyament obligatori. Cal formar-se, cal preparar-se, cal autoestimular-se. Per fer què?

Santa Coloma de Queralt desperta a poc a poc del somni i es descobreix com allò que havia estat abans de la industrialització; la petita capital d'una contrada cerealícola interior. En el seus secans típicament segarrencs les collites de blat i ordi són sempre ufanoses i en el passat, quan l'economia del país estava vinculada a l'agricultura i al pa, això havia donat riquesa a la població. Només cal prendre el cafè a la plaça Major porxada i visitar l'església i el castell i passejar pel call i els altres carrers de la població per sentir aquesta capitalitat rural. Grans famílies com els Brufau havien estès els seus tentacles per tot el país i l'exterior.

Després de tota una centúria de crisi i transformació agrària, el cereal ja no dona el que donava, i Santa Coloma tampoc s'enganxà a la gran transformació ramadera dels anys 1960, que ha aguantat i la poca pagesia que queda als altiplans segarrencs. Encara aguanta la cooperativa agrària i cerealícola Coperal, pràcticament l'única indústria que treu pit actualment a la població. Però res més, tot està per reinventar. Darrera els bons blats i ordis de la comarca hi ha un ventall immens de possibilitats alimentàries. Alguns comencen a fer cervesa artesana; però el camí a recórrer està tot per fer.

La menestralia que ha constituït l'essència d'aquestes viles d'interior com Santa Coloma es troba també atordida. L'ombra d'Igualada i, en molt menor grau, de Montblanc o Cervera mai ha estat gaire favorable per al comerç i els serveis locals, que han estat en bona part activitats familiars complementàries. Ara s'imposa tornar a mirar què es pot oferir als comarcans veïns i als turistes que convindria atreure, i prendre nota de la feina de les mestresses del Colomí, la bandera culinària, espiritual i turística de la població.

L'empresa més important de la població és avui dia i de ben lluny, l'ajuntament. És una imatge ben crua de les dificultats del temps; però tampoc cal fer-hi més llenya. Com a mínim, l'ajuntament no només dona feina als funcionaris i altre personal necessari per cobrir els serveis indispensables. Manté una gran residència que dona feina a una quarantena de persones i, a més a més, té una empresa distribuïdora d'electricitat. Ara

farà falta, també, que els seus cursets i assessories serveixin per ressuscitar l'esperit emprenedor que els colomins demostraren en anys passats.